

АНАЛІЗ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ЕКОНОМІК УКРАЇНИ ТА КРАЇН СВІТУ У 2007–2023 РОКАХ

©2025 КИЗИМ М. О., ХАУСТОВА В. Є., РЕШЕТНЯК О. І., ЮДЕНКО Є. В.

УДК 338.24.01; 338.246.88
JEL: H12; L51; O11; O29; P47; P52

Кизим М. О., Хаустова В. Є., Решетняк О. І., Юденко Є. В. Аналіз резильєнтності економік України та країн світу у 2007–2023 роках

Метою статті є оцінка резильєнтності економік України та країн світу під впливом шоків та криз у 2007–2023 роках. Дослідження побудовано за такою структурою: оцінка резильєнтності економік України та країн світу (на прикладі фінансової кризи 2008–2009 рр.); аналіз резильєнтності економіки України у 2007–2023 рр. Статистичний базис проведення оцінки та аналізу склали дані про темпи зміни ВВП у 48 країнах світу за досліджуваний період. У межах дослідження проаналізовано темпи зміни ВВП найбільш вразливих і найбільш динамічних країн світу до світової фінансової кризи у 2009 році, а також темпи зростання ВВП по найбільш і найменш динамічних країнах світу у 2010 році. Для визначення більш стійких до фінансової кризи країн світу запропоновано матрицю, сформовану за двома вимірами: «вразливість – спроможність до відновлення». Досліджувані країни світу розподілено за квадрантами матриці та надано характеристику квадрантів. Доведено, що нерівномірний розвиток країн пов'язаний із їхньою різною вразливістю до криз і різною спроможністю постшокового відновлення. Досліджено кризи, що мали вплив і шок-ковий ефект на економіку України, та темпи зміни ВВП країни під впливом цих криз. Визначено, що Україна має певний потенціал забезпечення резильєнтності економіки, проте останній шок – повномасштабна війна на території країни, внаслідок масштабності, довготривалості та комплексності негативного втручання, матиме найбільший вплив на економіку країни, який поки що важко оцінити та досягнути. Визначено ключові напрями забезпечення резильєнтності української економіки. Окремо відзначено роль інституційної спроможності України в забезпеченні резильєнтності економіки та залученні міжнародної підтримки і створення умов для її ефективного прозорого використання.

Ключові слова: резильєнтність економіки, вразливість, спроможність для відновлення, оцінка, ВВП, фінансова криза, матричний підхід, шоки, інституційна спроможність, міжнародні відносини, міжнародна підтримка, країни світу, Україна.

Рис.: 7. Табл.: 2. Бібл.: 23.

Кизим Микола Олександрович – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу людського розвитку Інституту демографії та проблем якості життя Національної академії наук України (бульвар Тараса Шевченка, 60, Київ, 01032, Україна)

E-mail: m.kyzym@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8948-2656>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1859367>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216130870>

Хаустова Вікторія Євгенівна – доктор економічних наук, професор, директор Науково-дослідного центра індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: v.khaust@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5895-9287>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/629132>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216123094>

Решетняк Олена Іванівна – доктор економічних наук, доцент, завідувач сектора промислової політики та інноваційного розвитку відділу промислової політики та енергетичної безпеки, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: reshetele@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1183-302X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/520008>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221964559>

Юденко Євген Володимирович – кандидат економічних наук, докторант Науково-дослідного центра індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: yuvil.eu@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5122-726X>

UDC 338.24.01; 338.246.88
JEL: H12; L51; O11; O29; P47; P52

Kyzym M. O., Khaustova V. Ye., Reshetnyak O. I., Yudenko Ye. V. Analyzing the Resilience of the Economies of Ukraine and the World from 2007 to 2023

The aim of this article is to assess the resilience of the economies of Ukraine and countries around the world under the influence of shocks and crises from 2007 to 2023. The study is structured as follows: assessment of the resilience of the economies of Ukraine and countries of the world (using the example of the financial crisis of 2008–2009); analysis of the resilience of the Ukrainian economy from 2007 to 2023. The statistical basis for the assessment and analysis consists of data on GDP growth rates in 48 countries around the world during the studied period. The study analyzes the GDP growth rates of the most vulnerable and the most dynamic countries in the world in response to the global financial crisis in 2009, as well as the GDP growth rates of the most and least dynamic countries in the world in 2010. To identify countries that were more resilient to the financial crisis, a matrix has been proposed, formed along two dimensions: «vulner-

ability – recovery capability». The countries studied are distributed across the quadrants of the matrix, and a characterization of the quadrants is provided. It is proved that the uneven development of countries is linked to their varying vulnerability to crises and their different capacities for post-shock recovery. The crises that influenced and had a shock effect on Ukraine's economy, as well as the rates of change in the country's GDP under the impact of these crises, have been studied. It has been determined that Ukraine possesses a certain potential to ensure the resilience of its economy; however, the most recent shock, the full-scale war on Ukrainian territory, due to its magnitude, duration, and complexity of adverse interference, will have the greatest impact on the country's economy, which is currently difficult to assess and comprehend. Key directions for ensuring the resilience of the Ukrainian economy have been identified. The role of Ukraine's institutional capacity in ensuring economic resilience and attracting international support, as well as creating conditions for its effective and transparent use, has been separately emphasized.

Keywords: resilience of the economy, vulnerability, capacity for recovery, assessment, GDP, financial crisis, matrix approach, shocks, institutional capacity, international relations, international support, countries of the world, Ukraine.

Fig.: 7. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 23.

Kyzym Mykola O. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Corresponding Member of NAS of Ukraine, Head of Department of Human Development Research, Institute of Demography and Quality of Life Problems of the National Academy of Sciences of Ukraine (60 Tarasa Shevchenka Blvd, Kyiv, 01032, Ukraine)
E-mail: m.kyzym@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8948-2656>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1859367>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216130870>

Khaustova Viktoriia Ye. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Director of the Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: v.khaust@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5895-9287>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/629132>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216123094>

Reshetnyak Olena I. – Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor, Head of the Sector of Industrial Policy and Innovative Development of the Department of Industrial Policy and Energy Security, Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: reshetele@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1183-302X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/520008>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221964559>

Yudenko Yevhen V. – Candidate of Sciences (Economics), Candidate on Doctor Degree of the Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: yuvil.eu@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5122-726X>

Нинішнє сторіччя визначається турбулентністю розвитку, появою та впливом внутрішніх і зовнішніх шоків різного характеру: політичних, економічних, соціальних, екологічних, а також вразливістю до них багатьох країн світу [1–4]. Частину цих шоків вдається послабити, але частина переростає в національні чи глобальні кризи.

Так, упродовж останніх 15 років світ пережив масштабну фінансову кризу (2008–2009 рр.) і пандемію коронавірусу COVID-19 (2019–2020 рр.), які суттєво вплинули на динаміку розвитку як світової економіки в цілому, так і окремих країн (рис. 1).

Проблематика резильєнтності економік країн, вразливості та відновлення країн під впливом шоків різного характеру є наразі дуже актуальною. Її вивченню присвячено цілу низку досліджень, але є й питання, ще залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, це стосується відсутності в більшості випадків комплексного підходу, який би зв'язав у єдину систему оцінку вразливості та спроможності відновлюватися від шоків різного характеру, надав можливості оцінити потенціал

країн до протидії шокам, визначити фактори, які на це впливають.

Серед досліджень, присвячених різним аспектам економічної резильєнтності, доцільно визначити роботи G. Bristow, M. Cooper, A. Healy, H. MacLeman, L. Marty, A. M. Miller, Ch. Perrings, B. Walker, J. Walker [7–9], Е. Лібанової, О. Гладуна, В. Зінченка, О. Полякової, М. Поповича, О. Резнікової, О. Хамініч, М. Хвесика [11–18] та ін., а також дослідження міжнародних організацій [19; 20].

Метою статті є оцінка резильєнтності економік України та країн світу під впливом шоків та криз у 2007–2023 роках.

Дослідження має таку структуру:

- ✦ оцінка резильєнтності економік України та країн світу (на прикладі фінансової кризи 2008–2009 рр.);
- ✦ аналіз резильєнтності економіки України у 2007–2023 рр.

Статистичний базис проведення оцінки та аналізу склали дані про темпи зміни ВВП у 48 країнах світу за досліджуваний період.

Темпи зміни ВВП, %

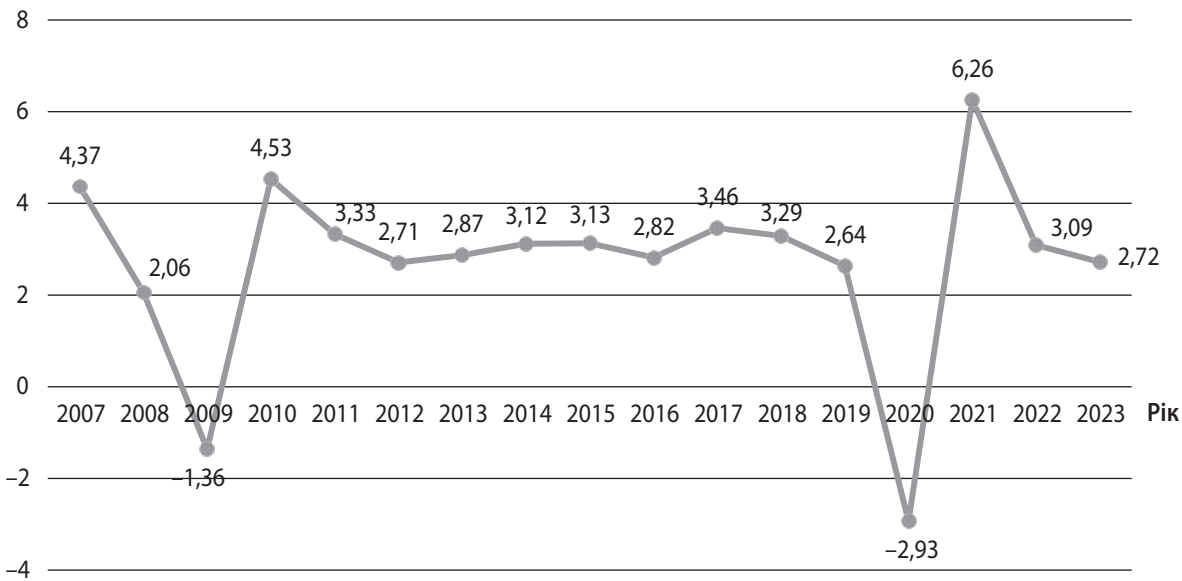

Рис. 1. Динаміка світового ВВП під впливом двох основних шоків

Джерело: побудовано авторами за [5; 6].

Аналіз даних про темпи зміни ВВП у 48 країнах упродовж 2007–2010 рр. показав, що найбільш вразливими до фінансової кризи виявилися: серед розвинених країн світу – Фінляндія (91,53%), Японія (94,31%), Німеччина (94,31%); серед тих, що розвиваються, та тих, що були нещодавно в їх складі – РФ (92,20%), Словенія (92,45%), Хорватія (92,78%), Угорщина (93,40%) та ін. (табл. 1, рис. 2).

В Україні темп зміни ВВП становив 84,86%. При цьому визначені найбільш вразливими до фінансової кризи країни різняться як за площею та чисельністю населення, так і за рівнем економічного розвитку – ВВП в розрахунку на особу (Фінляндія – 54,03 тис. дол., Німеччина – 53,18 тис. дол., Словенія – 32,30 тис. дол., Румунія – 18,45 тис. дол., Україна – 4,70 тис. дол.) та індексом людського розвитку.

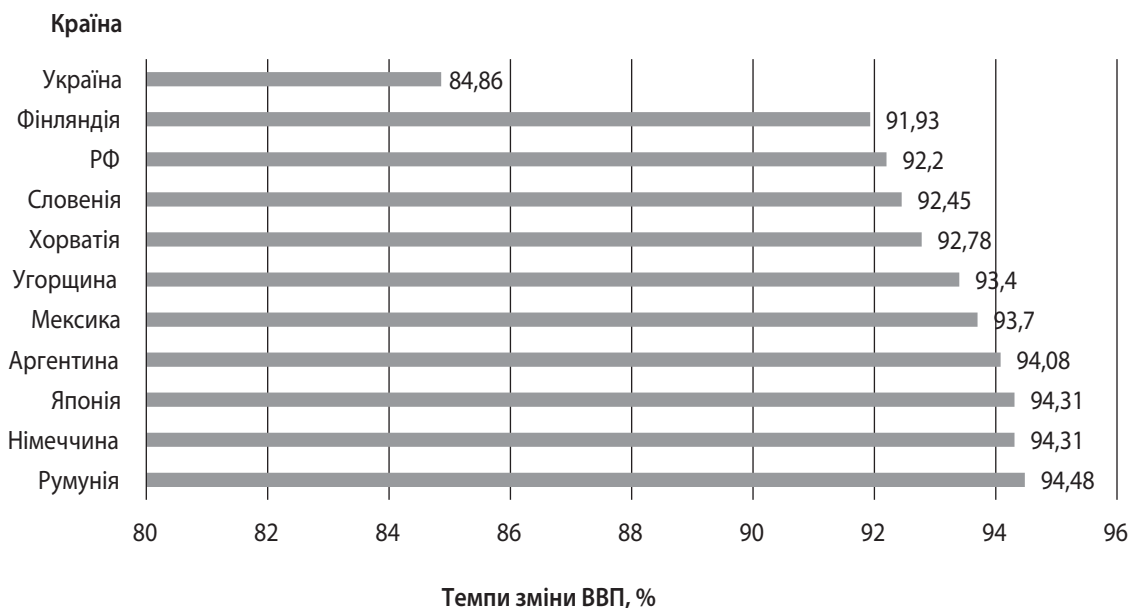

Рис. 2. Темпи зміни ВВП найбільш вразливих країн світу до світової фінансової кризи у 2009 р.

Джерело: побудовано авторами за [5].

Таблиця 1

Характеристика країн світу за деякими показниками

Країна	Площа території країни		Чисельність населення		ВВП		ВВП в розрахунку на одну особу		Щільність населення	
	тис. кв. км	ранг	млн осіб	ранг	млрд дол. США	ранг	тис. дол. на 1 особу	ранг	осіб на 1 кв. км	ранг
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Австралія	7682,3	6	26,0	25	1723,83	13	66,26	7	3,5	48
Австрія	82,52	37	9,0	36	516,03	26.	57,07	9	110,7	23
Аргентина	2736,7	8	46,2	19	640,59	22	13,86	35	17,0	44
Бельгія	30,3	45	11,7	29	632,22	23	54,10	12	390,4	6
Болгарія	108,6	32	6,5	39	101,58	45	15,71	43	59,2	34
Бразилія	8358,1	5	215,3	5	2173,67	9	10,10	42	25,9	39
Велика Британія	241,9	29	67,8	13	3340,03	6	49,27	16	282,5	8
Греція	128,9	31	10,4	32	238,21	41	22,85	28	80,4	29
Данія	40,0	42	5,9	41	404,20	32	68,47	6	148,7	15
Ізраїль	21,6	46	9,6	35	509,90	28	53,35	15	450,9	5
Індія	2973,2	7	1417,2	2	3549,92	5	2,50	48	480,5	3
Індонезія	1877,5	11	275,5	4	1371,17	16	4,98	46	147,8	13
Іран	1628,8	12	88,6	9	401,50	33	4,53	47	54,7	35
Ірландія	68,9	39	5,1	46	545,63	25	106,42	1	76,4	30
Іспанія	498,7	19	47,8	18	1580,69	15	33,08	22	96,9	26
Італія	295,7	27	58,9	16	2254,85	8	38,26	19	198,7	11
Канада	8965,6	2	38,9	22	2140,09	10	54,96	13	4,5	47
Китай	9388,2	4	1426,2	1	17794,78	2	12,60	40	150,3	12
Малайзія	328,6	24	33,9	24	399,65	31	11,78	39	104,4	24
Мексика	1944,0	10	127,5	7	1788,89	12	14,03	37	66,1	33
Нідерланди	33,7	43	17,7	28	1118,12	17	63,17	8	529,6	4
Німеччина	348,6	22	83,8	11	4456,08	3	53,18	14	242,3	9
Нова Зеландія	263,3	28	5,1	45	253,47	40	49,53	17	19,8	41

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Норвегія	365,2	25	5,5	44	485,51	30	88,97	3	15,1	45
Південна Корея	97,1	33	51,7	17	1712,79	14	33,15	21	533,6	2
Південно-Африканська Республіка	1213,1	13	59,9	15	377,78	34	6,31	44	49,8	36
Польща	306,3	26	36,8	20	811,23	21	22,03	30	119,8	16
Португалія	91,6	35	10,4	33	287,08	39	27,58	26	115,1	21
РФ	16376,9	1	144,2	6	2021,42	11	14,01	36	8,8	46
Румунія	230,1	30	19,1	20	351,00	35	18,43	32	82,9	27
Саудівська Аравія	2149,7	9	36,4	36	1067,58	19	29,32	23	17,2	43
Сербія	87,5	36	6,7	38	75,19	47	11,28	41	75,7	28
Сінгапур	0,7	48	5,6	40	501,43	29	88,95	4	8514,6	1
Словаччина	48,1	41	5,4	42	132,79	44	24,45	27	112,8	18
Словенія	20,1	47	2,1	48	68,22	48	32,30	24	105,3	25
США	9147,4	3	333,3	3	27360,94	1	82,10	5	36,6	37
Таїланд	510,9	18	71,7	12	514,94	27	7,18	43	140,5	14
Туреччина	769,6	14	85,0	10	1108,02	18	13,04	38	110,9	20
Угорщина	90,5	34	9,6	34	212,39	42	22,03	29	107,0	22
Україна	579,3	16	38,0	21	178,76	43	4,70	45	63,9	32
Фінляндія	303,9	23	5,6	6	300,19	38	54,03	11	18,4	42
Франція	547,6	17	68,0	14	3030,90	7	44,59	18	124,5	19
Хорватія	56,0	40	3,9	47	82,69	46	21,45	31	68,9	31
Чехія	77,2	38	10,7	31	330,86	37	31,00	25	140,8	17
Чилі	743,5	15	19,6	27	335,53	36	17,12	33	26,4	38
Швейцарія	39,5	44	8,8	37	884,94	20	100,84	2	224,0	10
Швеція	407,3	20	10,5	30	593,27	24	56,57	10	25,9	40
Японія	364,5	21	125,1	8	4212,95	4	33,67	20	341,6	7

Джерело: сформовано авторами на основі [5].

ЕКОНОМІКА

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЕКОНОМІЦІ

Водночас ряд країн продемонстрували стійкість до глобального фінансового шоку, і ВВП продовжував зростати навіть у 2009 р. (рис. 3).

Найбільш динамічними країнами під час фінансової кризи були ті, що розвиваються: Китай – 109,40%, Індія – 107,86%, Індонезія – 104,63% та інші. Серед них були як великі за чисельністю населення та територією (Китай, Індія, Індонезія), так і середні (Польща, Іран, Південна Корея) та малі (Сінгапур, Ізраїль). Також це були країни, як великі за рівнем ВВП (Китай – 17794,78 млрд дол., Індія – 3549,92 млрд дол.), так і середні (Індонезія – 1371,17 млрд дол., Південна Корея – 1712,79 млрд дол.) та малі (Ізраїль – 509,90 млрд дол., Іран – 401,50 млрд дол.). Найбільш динамічні країни світу

мали і різні обсяги ВВП на душу населення: Ізраїль – 53,35 тис. дол., Сінгапур – 88,95 тис. дол., Китай – 12,60 тис. дол., Індія – 2,50 тис. дол.

І після фінансової кризи – у 2010 році – найвищі темпи зростання ВВП демонстрували знову ж такі країни, що розвиваються: Сінгапур – 114,52%, Китай – 110,64%, Аргентина – 110,13%, Індія – 108,50% тощо (рис. 4). Ці країни також мають різну чисельність населення та величину території, різний рівень економічного та людського розвитку. В усіх наведених на рис. 4 країнах, за винятком Словаччини, темпи зростання ВВП у посткризовому 2010 р. перевищили аналоги докризового 2007 р.

Разом із тим, найбільш динамічно відновлювалися після фінансової кризи як розвинені країни: Греція – 94,52%, Іспанія – 96,10%, Норве-

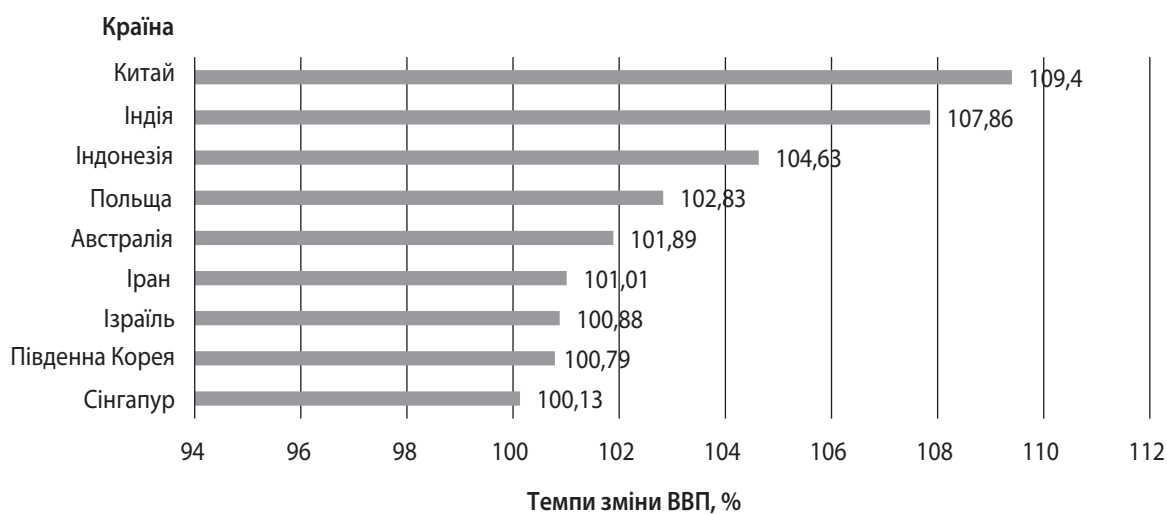

Рис. 3. Темпи зростання ВВП по найбільш динамічним країнам світу у 2009 р.

Джерело: побудовано авторами за [5].

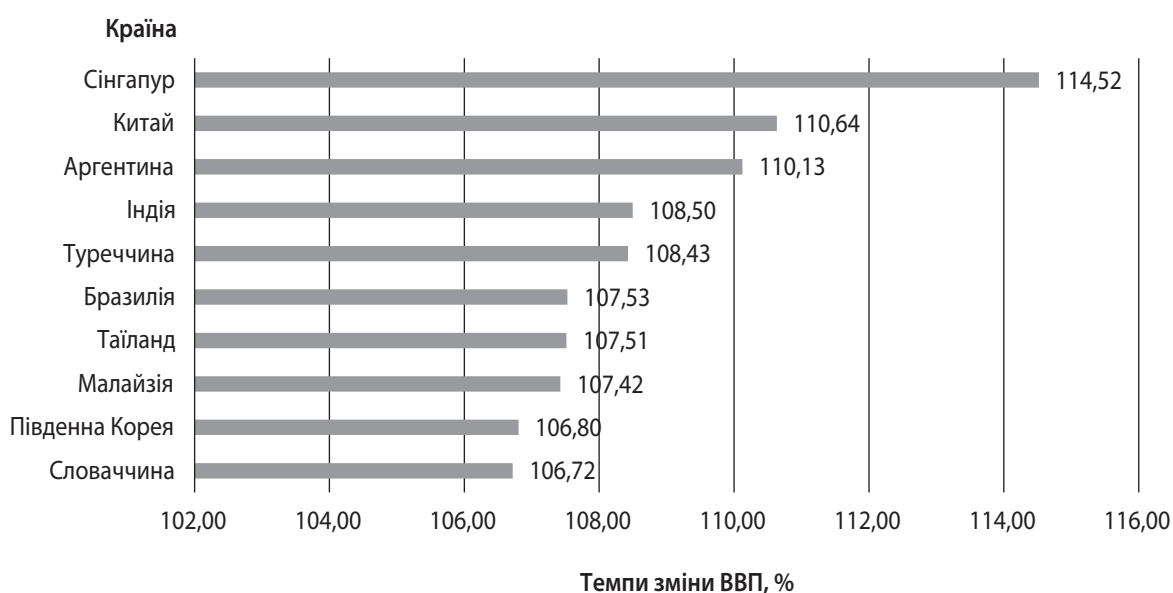

Рис. 4. Темпи зростання ВВП по найбільш динамічним країнам світу у 2010 р.

Джерело: побудовано авторами за [5].

гія – 100,79%, так і ті, що розвиваються: Румунія – 96,10%, Хорватія – 98,78%, Сербія – 100,73% (рис. 5). Наведені на рис. 5 країни є як середніми за чисельністю населення, величиною території, обсягом ВВП (Іспанія, Нідерланди, Румунія), так і малими (Хорватія, Сербія, Словенія). Вони мають і різну величину ВВП на одну особу: Норвегія – 88,97 тис. дол., Іспанія – 33,08 тис. дол., Румунія – 18,43 тис. дол., Сербія – 11,28 тис. дол.

тю населення, обсягом ВВП і розміром ВВП у розрахунку на одну особу.

До квадранта 4 – середня вразливість та висока спроможність відновлення – включено 4 країни: Бразилію, Малайзію, Тайланд, Туреччину. Наведені країни є різними за чисельністю населення, площею території та обсягом ВВП, але всі мають невеликий розмір ВВП у розрахунку на одну особу.

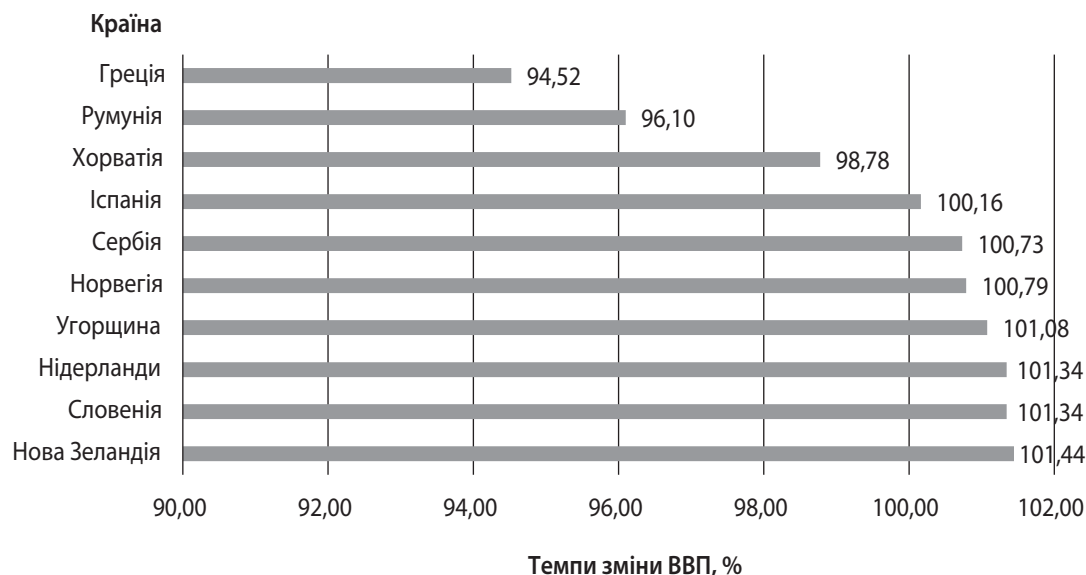

Рис. 5. Темпи зміни ВВП по найменш динамічним країнам світу у 2010 р.

Джерело: побудовано авторами за [5].

Визначення більш стійких до фінансової кризи країн світу пропонується здійснювати на основі матриці за двома вимірами: «вразливість – спроможність до відновлення» (рис. 6).

До квадранта 1 матриці – низька вразливість та висока спроможність відновлення – потрапили 3 країни (Китай, Індія та Сінгапур). Індія та Китай є найбільшими у світі за чисельністю населення, одні з найбільших за площею території та обсягом ВВП, хоча і мають невеликий обсяг ВВП у розрахунку на одну особу. Третя країна – Сінгапур – є невеликою за чисельністю населення та площею території, відносно невеликою щодо обсягу ВВП, але одним із світових лідерів за обсягом ВВП у розрахунку на одну особу (табл. 2).

До квадранта 2 – низька вразливість та середня спроможність відновлення – віднесено 4 країни: Ізраїль, Індонезію, Іран, Південну Корею, різні як за площею, так і за чисельністю населення, і за економічним розвитком.

До квадранта 3 – низька вразливість і низька спроможність відновлення – увійшли дві країни: Австралія та Польща, різні за площею, чисельніс-

До квадранта 5 – середня вразливість та середня спроможність відновлення – потрапили дві країни: Саудівська Аравія та Швеція. Ці дві країни є різними за чисельністю населення, площею території, обсягом ВВП і величиною ВВП на одну особу.

У 6 квадрант – середня вразливість і низька спроможність відновлення – увійшло 18 країн. Більшість з них є розвиненими (зі значним розміром ВВП у розрахунку на одну особу). Також серед цих країн є середні та малі за чисельністю населення, площею й обсягом ВВП. Виняток становлять США.

До 7 квадранта – висока вразливість і висока спроможність відновлення – віднесено одну країну – Аргентину, велику за площею, середню за чисельністю населення, за обсягом ВВП і розміром ВВП на одну особу.

До 8 квадранта – висока вразливість та середня спроможність відновлення – увійшло 7 країн: Мексика, Німеччина, РФ, Україна, Словаччина, Японія та Чилі, що мають різні значення показників, за якими вони аналізувалися.

До 9 квадранта – висока вразливість і низька спроможність відновлення – увійшло 6 країн: Ір-

Вразливість, %

	III	II	I
Н	Австралія (101,95; 102,23) Польща (102,83; 102,83)	Ізраїль (100,88; 105,67) Індонезія (104,63; 106,22) Іран (101,01; 105,80) Південна Корея (100,79; 106,80)	Індія (107,86; 108,50) Китай (109,40; 110,64) Сінгапур (100,13; 114,52)
С	Австрія (96,24; 102,84) Бельгія (97,98; 102,86) Болгарія (96,65; 101,56) Велика Британія (95,39; 102,24) Греція (95,70; 94,52) Данія (95,08; 101,87) Іспанія (96,24; 100,16) Канада (97,08; 103,09) Нідерланди (96,33; 101,34) Нова Зеландія (99,95; 101,44) Норвегія (98,06; 100,79) ПАР (98,46; 103,04) Португалія (96,88; 101,74) Сербія (97,28; 100,73) США (97,42; 102,70) Франція (97,13; 101,95) Чехія (95,33; 102,43) Швейцарія (97,70; 103,24)	Саудівська Аравія (93,94; 105,04) Швеція (99,66; 195,95)	Бразилія (99,87; 107,53) Малайзія (98,49; 107,42) Таїланд (99,31; 107,51) Туреччина (95,18; 108,43)
В	Ірландія (94,90; 101,68) Словенія (92,48; 96,10) Угорщина (93,40; 101,08) Фінляндія (91,93; 103,19) Хорватія (92,78; 98,78) Італія (94,72; 101,71)	Мексика (93,70; 104,97) Німеччина (94,31; 104,18) Росія (92,20; 104,50) Словаччина (94,54; 106,72) Україна (84,86; 104,09) Чилі (98,88; 105,85) Японія (94,31; 104,10)	Аргентина (94,08; 110,13)
	Н	С	В
Спроможність до відновлення, %	103,5	107	

Рис. 6. Матриця розподілу країн світу та України за вразливістю та спроможністю до відновлення під час фінансової кризи 2008–2009 рр.

Джерело: побудовано авторами.

ландія, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Хорватія та Італія. Ці країни є невеликими за площею території, чисельністю населення (за винятком Італії), різними за величиною ВВП, але з великим розміром ВВП на одну особу.

Отже, нерівномірний розвиток країн пов'язаний із їхньою різною вразливістю до криз і різною спроможністю постшокowego відновлення. Ця проблема має масштабний характер, впливає на динаміку розвитку країн світу

Характеристика квадрантів матриці за країнами світу в площині «вразливість – спроможність до відновлення»

Країна	2007 р.		2009 р.		2010 р.		Площа країни (S)		Чисельність (Ч)		ВВП		ВВП/ч	
	Темп змін, %	Місце	Темп змін, %	Місце	Темп змін, %	Місце	Тис. кв. км	Місце	Млн осіб	Місце	Млрд дол. США	Місце	Тис. дол. на 1 особу	Місце
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
I квадрант – країни з низькою вразливістю та високою динамікою відновлення (НВ-ВД)														
Китай	114,23	1	109,40	1	110,64	2	9388,211	4	1412,18	1	17794,78	2	12,60	40
Індія	107,66	8	107,86	2	108,50	4	2973,19	7	1426,17	2	3549,92	5	2,50	48
Сінгапур	109,02	3	100,13	9	114,52	1	0,7	48	5,64	40	501,43	29	88,95	4
II квадрант – країни з низькою вразливістю та середньою динамікою відновлення (НВ-СД)														
Ізраїль	106,03	17	100,88	7	105,67	15	21,64	46	9,56	35	509,90	28	53,35	15
Індонезія	106,35	14	104,63	3	106,22	11	1877,519	11	275,50	4	1371,17	16	4,98	46
Іран	108,16	7	101,01	6	105,80	14	1628,76	12	88,55	9	401,50	33	4,53	47
Південна Корея	105,80	18	100,79	8	106,80	9	97,06	33	51,67	17	1712,79	14	33,15	21
III квадрант – країни з низькою вразливістю та низькою динамікою відновлення (НВ-НД)														
Австралія	103,77	28-29	101,89	5	102,23	31	7682,3	6	26,01	25	1723,83	13	66,26	7
Польща	107,06	10	102,83	4	102,93	26	306,28	26	36,82	20	811,23	21	22,03	30
IV квадрант – країни із середньою вразливістю та високою динамікою відновлення (СВ-ВД)														
Бразилія	106,07	16	99,87	11	107,53	6	8358,14	5	215,31	5	2173,67	9	10,10	42
Малайзія	106,30	15	98,49	14	107,42	8	328,55	24	33,94	24	399,65	31	11,78	39
Таїланд	105,44	20	99,31	12	107,51	7	510,89	18	71,70	12	514,94	27	7,18	43
Туреччина	105,04	26	99,31	33	107,51	5	769,63	14	84,98	10	1108,02	18	13,04	38
V квадрант – країни із середньою вразливістю та середньою динамікою відновлення (СВ-СД)														
Саудівська Аравія	101,85	44	97,94	18	105,04	16	2149,69	9	36,41	36	1067,58	19	29,32	23
Швеція	103,44	33	97,70	30	103,24	12	407,3397	20	10,49	30	593,27	24	56,57	10
VI квадрант – країни із середньою вразливістю та низькою динамікою відновлення (СВ-НД)														
Австрія	103,73	30	96,24	27-28	101,84	34	82,52	37	9,04	36	516,03	26.	57,07	9
Бельгія	103,68	31	97,98	17	102,86	27	30,28	45	11,69	29	632,22	23	54,10	12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Болгарія	106,65	12	96,65	25	101,56	38	108,56	32	6,47	39	101,58	45	15,71	43
Велика Британія	102,62	38	95,39	31	102,24	30	241,93	29	67,79	13	3340,03	6	49,27	16
Греція	103,27	34	95,70	29	94,52	48	128,9	31	10,43	32	238,21	41	22,85	28
Данія	100,91	47	95,09	34	101,87	33	40	42	5,90	41	404,20	32	68,47	6
Іспанія	103,60	32	96,24	27–28	100,16	45	498,66	19	47,78	18	1580,69	15	33,08	22
Канада	102,05	42	97,08	23	103,09	24	8965,59	2	38,94	22	2140,09	10	54,96	13
Нідерланди	103,77	28–29	96,33	26	101,34	40–41	33,73	43	17,70	28	1118,12	17	63,17	8
Нова Зеландія	103,05	35	99,95	10	101,44	39	263,31	28	5,12	45	253,47	40	49,53	17
Норвегія	102,91	37	98,06	16	100,79	43	365,244	25	5,46	44	485,51	30	88,97	3
ПАР	105,36	21	98,46	15	103,04	25	1213,09	13	59,89	15	377,78	34	6,31	44
Сербія	106,44	13	97,27	21	100,73	44	87,46	36	6,66	38	75,19	47	11,28	41
США	102,00	43	97,42	20	102,70	28	9147,42	3	333,27	3	27360,94	1	82,10	5
Франція	102,42	40	91,93	22	103,19	32	547,557	17	67,97	14	3030,90	7	44,59	18
Чехія	105,57	19	92,78	32	98,78	29	77,24	38	10,67	31	330,86	37	31,00	25
Швейцарія	103,92	27	98,88	19	105,85	21	39,513	44	8,78	37	884,94	20	100,84	2
VII квадрант – країни з високою вразливістю та високою динамікою відновлення (ВВ-ВД)														
Аргентина	109,01	4	94,08	41	110,13	3	2736,69	8	46,23	19	640,59	22	13,86	35
VIII квадрант – країни з високою вразливістю та середньою динамікою відновлення (ВВ-СД)														
Мексика	102,08	41	93,70	42	104,97	17	1943,95	10	127,50	7	1788,89	12	14,03	37
Німеччина	102,98	36	94,31	39–40	104,18	19	348,61	22	83,80	11	4456,08	3	53,18	14
РФ	108,50	5	92,20	46	104,50	18	16376,87	1	144,24	6	2021,42	11	14,01	36
Словаччина	110,83	2	94,54	37	106,72	10	48,09	41	5,43	42	132,79	44	24,45	27
Україна	108,22	6	93,40	48	101,08	21	579,32	16	38,00	21	178,76	43	4,70	45
Чилі	105,17	24	95,34	13	102,43	13	743,532	15	19,60	27	335,53	36	17,12	33
Японія	101,48	46	95,66	39–40	105,95	20	364,5	21	125,12	8	4212,95	4	33,67	20

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ІХ квадрант – країни з високою вразливістю та низькою динамікою відновлення (ВВ-НД)														
Ірландія	105,31	22	94,90	35	101,68	37	68,89	39	5,13	46	545,63	25	106,42	1
Словенія	106,98	11	92,45	45	101,34	40-41	20,1458	47	2,11	48	68,22	48	32,30	24
Угорщина	100,28	48	95,18	43	108,43	42	90,53	34	9,64	34	212,39	42	22,03	29
Фінляндія	105,30	23	84,86	47	104,09	23	303,9	23	5,56	6	300,19	38	54,03	11
Хорватія	105,08	25	97,13	44	101,95	46	55,964	40	3,86	47	82,69	46	21,45	31
Італія	101,49	45	94,72	36	101,71	36	295,718	27	58,94	16	2254,85	8	38,26	19

Джерело: побудовано авторами.

та якість життя їх населення. Водночас невизначеним на цей час залишається те, які чинники зумовлюють уразливість країн до зовнішніх криз і шоків різного характеру, а також їх спроможність відновлюватися.

В Україні, крім двох наведених вище світових криз, за період, що аналізується, відбулися 3 політичні кризи (2008 р., 2013–2014 рр. і 2016 р.) і 3 воєнних шоки: анексія РФ АР Крим (з 20.02.2014), захоплення РФ частини території Луганської та Донецької областей (з 12.04.2014) і повномасштабна війна РФ на території України (з 24.02.2022), що триває по цей час [6].

Дві світові кризи та вітчизняні шоки і кризи різного характеру суттєво вплинули на динаміку зміни ВВП України (рис. 7).

Найбільше постраждала економіка України від комплексної дії шоків, нанесених повномасштабною війною з РФ (темпи падіння ВВП у 2022 р. становили 28,76%). Слід зазначити, що Україна після шоку і 2008, і 2014–2015, і 2022 років поверталася до економічного зростання, хоча його темпи суттєво поступалися темпам падіння [21].

ВИСНОВКИ

Отже, Україна має певний потенціал забезпечення резильєнтності економіки, проте останній шок – повномасштабна війна на території країни – внаслідок масштабності, довготривалості та комплексності негативного втручання, матиме найбільший вплив на економіку країни, який поки що важко оцінити й досягнути.

Перспективи забезпечення резильєнтності економіки України в умовах тривалого збройного конфлікту є складними, проте досяжними за наявності певних умов і комплексної реалізації стратегій адаптації, реформування та інновацій.

Серед ключових напрямів забезпечення резильєнтності української економіки доцільно виділити такі:

- ✦ диверсифікація економіки, що включає розвиток різних галузей, зокрема промисловості, особливо переробної, сільського господарства та ін. [22];
- ✦ розвиток національних ланцюгів створення вартості та сприяння входженню українських виробників до глобальних ланцюгів [22];
- ✦ відновлення та модернізація інфраструктури через інвестування в транспортну, енергетичну та цифрову інфраструктуру країни, що не лише сприятиме економічному зростанню, а й забезпечить її стійкість до зовнішніх і внутрішніх шоків;

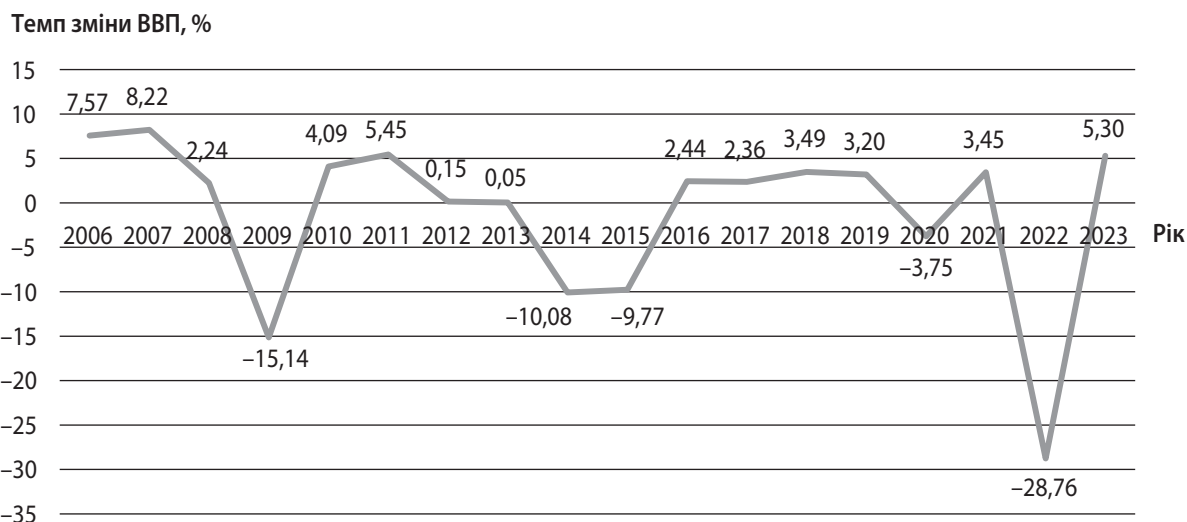

Рис. 7. Динаміка зміни ВВП України

Джерело: побудовано авторами за [5; 6].

- ✦ підтримка розвитку малого та середнього бізнесу, що показав себе драйвером економічної активності в складних умовах останніх років. Забезпечення доступу до фінансування, спрощення регуляторних процедур і надання консультативної підтримки можуть значно підвищити їхню стійкість і здатність адаптуватися до змін;
- ✦ запровадження інновацій та технологічний розвиток через підтримку стартапів, розвиток науково-дослідницької діяльності та інтеграцію технологічних рішень у традиційні галузі економіки [23];
- ✦ розвиток людського капіталу через освіту, перепідготовку та підвищення кваліфікації є важливою складовою резильєнтності, оскільки гнучкість ринку праці дозволяє швидко реагувати на зміни в економічному середовищі, що є критично важливим для стійкого розвитку.

Також окремо необхідно відзначити роль інституційної спроможності України забезпечення резильєнтності економіки. Лише ефективні інституції здатні забезпечити стабільність у країні, передбачуваність політики та рішень, а також забезпечити довіру до уряду, що є критично важливим для економічного розвитку країни та стійкості. Отже, інституційна спроможність є фундаментом для забезпечення резильєнтності економіки країни. Як свідчить світовий досвід, інституції, що функціонують ефективно, прозоро та підзвітно, здатні забезпечити стабільність і стійкість економіки навіть в умовах значних викликів [4]. Тому це наразі для України є одним із ключових факторів.

Важливим фактором, що впливатиме на перспективи досягнення Україною економічної резильєнтності, є залучення міжнародної підтримки та створення умов для її ефективного прозорого використання. Міжнародна фінансова допомога та технічна підтримка залишаються необхідними умовами для відновлення та повоєнної розбудови економіки.

Таким чином, забезпечення резильєнтності економіки України в умовах війни та в повоєнному періоді є складним завданням, яке вимагає комплексного підходу. Інтеграція вищезокреслених стратегій може створити основу для стійкого економічного зростання та розвитку, навіть в умовах тривалих викликів. Успіх залежатиме від скоординованих зусиль уряду, бізнесу, українського суспільства, наукового середовища та міжнародних партнерів. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Fasterly W. The Elusive Quest for Growth: Economists' Adventures and Misadventures in the Tropics. Cambridge, MA: MIT Press, 2001. 342 p.
2. Шарма Р. Передові країни. В очікуванні нового «економічного дива» / пер. з англ. Київ : Наш формат, 2018. 296 с.
3. Brenner R. The Economics of Global Turbulence: The Advanced Capitalist Economies from Long Boom to Long Downturn, 1945–2005. London : Verso, 2006. 369 p.
4. Хаустова В. Є. Трансформація моделі економіки України у повоєнний період : монографія. Харків : Лібуркіна Л. М., 2025. 152 с.
DOI: <https://doi.org/10.32983/978-617-7801-52-7>

5. World Development Indicators. *World Bank*, 2024. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>
6. Khaustova V., Korwatanasakul U., Cantore N. Analysis of industrial production and exports of goods from Ukraine and its regions, 2013–2022. Inclusive and Sustainable Industrial Development Working Paper Series. *Working Paper 2/2024*, UNIDO. URL: https://downloads.unido.org/ot/33/87/33874969/WP_2_2024_FINAL.pdf
7. Walker B. Resilience: what it is and is not. *Ecology and Society*. 2020. Vol. 25. Iss. 2. DOI: <https://doi.org/10.5751/ES-11647-250211>
8. Walker J., Cooper M. Genealogies of resilience: From systems ecology to the political economy of crisis adaptation. *Security Dialogue*. 2011. Vol. 42. Iss. 2. P. 143–160. DOI: <https://doi.org/10.1177/09670106113996>
9. Perrings Ch. Resilience and sustainable development. *Environment and Development Economics*. 2006. Vol. 11. Iss. 4. P. 417–427. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1355770X06003020>
10. Bristow G., Healy A. Regional Resilience: An Agency Perspective. *Regional Studies*. 2014. Vol. 48. Iss. 5. P. 923–935. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2013.854879>
11. Лібанова Е. Резильєнтність соціоекономічної системи України до шоків, спричинених війною: специфіка формування і реагування. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. № 4. С. 3–23. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.003>
12. Гладун О., Курило І., Шушпанов Д. та ін. Концептуальні засади дослідження демографічної резильєнтності українського суспільства. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. № 4. С. 45–64. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.045>
13. Хвесик М., Обиход Г., Омельченко А. Забезпечення екологічної безпеки населення у системі резильєнтного природокористування. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. № 4. С. 165–179. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.165>
14. Хаустова В. Є., Решетняк О. І., Зінченко В. А. Інститути та інституційна резильєнтність: сутність і роль у повоєнній розбудові економіки України. *Бізнес Інформ*. 2023. № 11. С. 77–92. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-77-92>
15. Полякова О. Ю. Виклики, загрози та ризики у контексті резильєнтності економіки. *Проблеми економіки*. 2024. № 3. С. 126–134. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-3-126-134>
16. Кизим М. О., Хаустова В. Є., Решетняк О. І., Попович М. В. Інструменти оцінки вразливості та резильєнтності економік країн світу. *Бізнес Інформ*. 2024. № 11. С. 46–62. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-11-46-62>
17. Хамініч О. М. Резильєнтність: життєстійкість, життєздатність або резильєнтність? *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2016. Вип. 6. Т. 2. С. 160–165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2016_6%282%29_30
18. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. Київ : НІСД, 2022. 456 с. URL: https://www.marshallcenter.org/sites/default/files/files/2022-04/Reznikova_Resilience_UKR.pdf
19. Resilience Dashboards. Update Spring 2023. *European Commission*. URL: <https://data.jrc.ec.europa.eu/dataset/bfeef8b3-41b3-4068-a9d7-3fbccf93b178>
20. EU Science HUB: Resilience. *European Commission*. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/scientific-activities-z/resilience_en
21. Хаустова В., Решетняк О. Резильєнтність економіки: сутність і виклики для України. *Бізнес Інформ*. 2023. № 7. С. 30–41. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-7-30-41>
22. Coniglio N. D., Vurchio D., Khaustova V. Diversifying and rebuilding the Ukrainian economy. Application of the DIVE tool. UNIDO, 2024. 70 p. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/unido-publications/2024-05/DIVE_Application_to_Ukraine-Final.pdf
23. Хаустов М. М. Стартапи: створення та масштабування : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2023. 224 с. URL: https://ndc-ipr.org/media/publications/files/Mono_Startups_aWK106u.pdf

REFERENCES

- Brenner, R. *The Economics of Global Turbulence: The Advanced Capitalist Economies from Long Boom to Long Downturn, 1945–2005*. London: Verso, 2006.
- Bristow, G., and Healy, A. "Regional Resilience: An Agency Perspective". *Regional Studies*, vol. 48, no. 5 (2014): 923–935. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2013.854879>
- Coniglio, N. D., Vurchio, D., and Khaustova, V. "Diversifying and rebuilding the Ukrainian economy. Application of the DIVE tool". *UNIDO*, 2024. https://www.unido.org/sites/default/files/unido-publications/2024-05/DIVE_Application_to_Ukraine-Final.pdf
- "EU Science HUB: Resilience". *European Commission*. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/scientific-activities-z/resilience_en
- Fasterly, W. *The Elusive Quest for Growth: Economists' Adventures and Misadventures in the Tropics*. Cambridge, MA: MIT Press, 2001.
- Hladun, O. et al. "Konseptualni zasady doslidzhennia demografichnoi rezylentnosti ukrainskoho suspilstva" [Conceptual Principles for Researching the Demographic Resilience of Ukrainian Society]. *Demografia ta sotsialna ekonomika*, no. 4 (2024): 45–64. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.045>
- Khaminich, O. M. "Reziliientnist: zhyttiististikist, zhyttiezdatnist abo reziliientnist?" [Resilience: Vitality, Viability or Resilience?]. *Naukovyi visnyk Kherson-*

- skoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Psykhologichni nauky». 2016. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_p_2016_6%282%29_30
- Khaustov, M. M. "Startap: stvorennia ta masshtabuvannia" [Startups: Creation and Scaling]. Kharkiv : FOP Liburkina L. M., 2023. https://ndc-ipr.org/media/publications/files/Mono_Startups_aWK106u.pdf
- Khaustova, V. Ye. *Transformatsiia modeli ekonomiky Ukrainy u povoiennyi period* [Transformation of the Economic Model of Ukraine in the Post-War Period]. Kharkiv: Liburkina L. M., 2025.
DOI: <https://doi.org/10.32983/978-617-7801-52-7>
- Khaustova, V. Ye., Reshetniak, O. I., and Zinchenko, V. A. "Instytuty ta instytutsiina rezylientnist: sutnist i rol u povoiennii rozbudovi ekonomiky Ukrainy" [Institutions and Institutional Resilience: Essence and Role in the Post-War Development of Ukraine's Economy]. *Biznes Inform*, no. 11 (2023): 77-92.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-77-92>
- Khaustova, V., and Reshetniak, O. "Rezylientnist ekonomiky: sutnist i vyklyky dlia Ukrainy" [Resilience of Economy: Its Essence and Challenges for Ukraine]. *Biznes Inform*, no. 7 (2023): 30-41.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-7-30-41>
- Khaustova, V., Korwatanasakul, U., and Cantore, N. "Analysis of industrial production and exports of goods from Ukraine and its regions, 2013-2022". Inclusive and Sustainable Industrial Development Working Paper Series. Working Paper 2/2024, UNIDO. https://downloads.unido.org/ot/33/87/33874969/WP_2_2024_FINAL.pdf
- Khvesyk, M., Obykhod, H., and Omelchenko, A. "Zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky naselennia u systemi rezylientnoho pryrodokorystuvannia" [Ensuring Environmental Safety of the Population Within a Resilient Natural Resource Management System]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, no. 4 (2024): 165-179.
DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.165>
- Kyzym, M. O. et al. "Instrumenty otsinky vrazlyvosti ta rezylientnosti ekonomik krain svitu" [The Instruments for Assessing the Vulnerability and Resilience of Economies Around the World]. *Biznes Inform*, no. 11 (2024): 46-62.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-11-46-62>
- Libanova, E. "Rezylientnist sotsioekonomichoi systemy Ukrainy do shokiv, sprychynenykh viinoiu: spetsyfika formuvannia i reahuvannia" [Resilience of the Socio-Economic System of Ukraine to the Shocks Caused by the War: Specifics of Formation and Response]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, no. 4 (2024): 3-23.
DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.003>
- Perrings, Ch. "Resilience and sustainable development". *Environment and Development Economics*, vol. 11, no. 4 (2006): 417-427.
DOI: <https://doi.org/10.1017/S1355770X06003020>
- Poliakova, O. Yu. "Vyklyky, zahrozy ta ryzyky u konteksti rezylientnosti ekonomiky" [Challenges, Threats and Risks in the Context of Resilience of the Economy]. *Problemy ekonomiky*, no. 3 (2024): 126-134.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-3-126-134>
- "Resilience Dashboards. Update Spring 2023". *European Comission*. <https://data.jrc.ec.europa.eu/dataset/bfeef8b3-41b3-4068-a9d7-3fbccf93b178>
- Reznikova, O. O. "Natsionalna stiikist v umovakh minlyvoho bezpekovooho seredovyscha" [National Resilience in a Changing Security Environment]. Kyiv : NISD, 2022. https://www.marshallcenter.org/sites/default/files/files/2022-04/Reznikova_Resilience_UKR.pdf
- Sharma, R. *Peredovi krainy. V ochikuvanni novoho «ekonomichnoho dyva»* [Advanced Countries. Waiting for a New "Economic Miracle"]. Kyiv: Nash format, 2018.
- "World Development Indicators". *World Bank*, 2024. <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>
- Walker, B. "Resilience: what it is and is not". *Ecology and Society*, vol. 25, no. 2 (2020).
DOI: <https://doi.org/10.5751/ES-11647-250211>
- Walker, J., and Cooper, M. "Genealogies of resilience: From systems ecology to the political economy of crisis adaptation". *Security Dialogue*, vol. 42, no. 2 (2011): 143-160.
DOI: <https://doi.org/10.1177/09670106113996>